

Jerzy Nowosielski

2011-02-21

Jeden z najwybitniejszych malarzy polskich. Rysownik i scenograf. Uważany za najwybitniejszego współczesnego pisarza ikon w Polsce i jednego z najlepszych na świecie. Urodził się 7 stycznia 1923 roku w Krakowie. W czasie okupacji hitlerowskiej w latach 1940-42 studiował w krakowskiej Kunstgewerbeschule, później, w latach 1945-1947 na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Jego prace były prezentowane na pierwszej oficjalnej wystawie Grupy Młodych Plastyków, skupionych wokół Tadeusza Kantora, która miała miejsce w czerwcu 1945 roku, a także na kolejnej - rok później - poprzedzonej publikacją manifestu "realizmu spotęgowanego" Tadeusza Kantora i Mieczysława Porębskiego. Od 1947 roku był asystentem T. Kantora w Państwowej Szkole Sztuk Plastycznych. W 1950 roku objął stanowisko kierownika artystycznego Państwowej Dyrekcji Teatru Lalek. Wraz z żoną, Zofią Gutkowską, projektowali liczne kostiumy i scenografie dla teatrów lalkowych w Łodzi i Bielsku Białej. W 1957 roku J. Nowosielski był jednym z założycieli słynnego reaktywowanego Stowarzyszenia Artystycznego Grupa Krakowska, które od 1958 roku ma swoją siedzibę i galerię w Pałacu Krzysztofora. W latach 1976-1992 J. Nowosielski był profesorem Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Od 1944 jest członkiem Polskiej Akademii Umiejętności. W 1993 został laureatem Nagrody Wielkiej Fundacji Kultury za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kultury. W 2000 roku uzyskał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Pierwszą indywidualną wystawę retrospektywną miał w 1956 roku w Łodzi, kolejne odbyły się w Krakowie, Berlinie i Lipsku. Dziś jego prace znajdują się we wszystkich ważniejszych kolekcjach muzealnych w kraju, a także w wielu zbiorach prywatnych (m.in. w Japonii, Kanadzie, Niemczech, Szwajcarii, Szwecji, USA i Włoszech). W roku 1993 Muzeum Narodowe w Poznaniu przygotowało wielką retrospektywną wystawę jego prac, prezentowaną później we Wrocławiu, Warszawie i Krakowie. Najpełniejsza dotychczas monografia prac J. Nowosielskiego została opublikowana w 2003 roku przez Galerię Starmach przy okazji wystawy prac w warszawskiej Zachęcie.

Na bogaty dorobek artystyczny Jerzego Nowosielskiego składają się kompozycje religijne (malowidła ścienne w kościołach, ikonostasy, obrazy kultowe), sceny figuralne (np. akty, pływaczki, gimnastyczki.), studia portretowe, a także pejzaże, martwe natury i obrazy abstrakcyjne. W malarstwie figuratywnym Nowosielski nawiązuje do dawnych ikon ruskich i sztuki starożytnego Egiptu, w malarstwie abstrakcyjnym łączy geometrię i automatyzm.

Jerzy Nowosielski jest autorem wielu polichromii oraz ikonostasów w cerkwiach i kościołach. Wybitnym osiągnięciem w dziedzinie aranżacji wnętrza jest kościół w Wesołej k. Warszawy, dla którego Nowosielski zaprojektował także sprzęty i szaty liturgiczne. Jego dziełem są wystroje cerkwi prawosławnych w Gródku i Zawierciu, a także cerkiew - kościół greckokatolicki w Białym Borze (woj. koszalińskie), od podstaw przez niego zaprojektowana (architektura, wystrój wnętrz, polichromie) w latach 1992-1997. Warto wymienić tu także ikonostas cerkwi prawosławnej Zaśnięcia Matki Bożej w Krakowie (1972), polichromię w nowo powstałej cerkwi unickiej pod wezwaniem Zaśnięcia Matki Bożej w Lourdes (1984), ikonostas w kaplicy św. Doroty Kościoła Augustianów w Krakowie, malowidła w kościele Św. Krzyża w Warszawie-Jelonkach, 1964, w krakowskich kościołach Reformatorów oraz na Azorach, 1978, w kościele Zesłania Ducha Świętego w Tychach.

W 1995 roku ukończył polichromię reflektarza w cerkwi prawosławnej w Krakowie. Prace w tym budynku prowadził już od lat sześćdziesiątych, zakładając całościowe opracowanie wystroju świątyni. W cerkwi znajdują się jego polichromie na drzewie i murze, ikonostas oraz ikony. Nagroda Miasta Krakowa została mu przyznana na wniosek Parafii Prawosławnej.

Inspiracją dla jego malarskiej wizji człowieka pozostaje ikona. W swej długiej ewolucji twórczej pozostawał wierny teologii ikony, co pozwalało mu rozstrzygać wszelkie dylematy figuracji i abstrakcji. W obrazach Nowosielskiego widać wpływ surrealizmu, malarstwa abstrakcyjnego i sztuki naiwnej, (stąd odindywidualizowanie postaci, hieratyzm, nieruchomość, monumentalizm, uproszczenie form i operowanie dużą płaszczyzną).

Pejzaże często o charakterze kontemplacyjnym, traktowane w duchu odmaterializowanej syntezy graniczącej z abstrakcją. Wyrazistej kolorystyce płócien towarzyszy oszczędna gama barw.

W 1996 roku wraz z żoną powołał Fundację Nowosielskich, której celem jest wspieranie szczególnie utalentowanych artystów poprzez stypendia oraz ustanowienie corocznej nagrody artystycznej. Prezesem Fundacji jest Andrzej Starmach, opiekun i dysponent prac Jerzego nowosielskiego. Siedzibę Fundacja znalazła w Galerii Starmach przy ul. Węgierskiej 5 w Krakowie. Jest autorem prac teoretycznych o ikonie i malarstwie, m.in. Wokół ikony. Rozmowy z Jerzym Nowosielskim (1985), Inność prawosławia (1991).